

RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 55
Godina XXVIII
Maj, 2023.
[str. 177-182]

© Monos 2023

“Molitva prognanih” i druge pjesme (izbor)

Jusuf Trbić

REDAKCIJSKA NAPOMENA:

Ovo je mali izbor iz poezije Jusufa Trbića, koji je u našoj javnosti više poznat kao književnik i publicista nego kao pjesnik. Među 16 objavljenih knjiga ističu se i četiri njegove pjesničke zbirke u kojima je glavni motiv rat i posljedice rata, konkretnije – na širem prostoru njegove rodne Bijeljine. Od pjesničkih žanrova, ove pjesme mogle bi se svrstati u red patriotskih i refleksivnih (misaonih) pjesama, a po obliku i formi to su, uz sonete, manje-više strofe slobodnog stila iz kojih izbijaju tužni i elegični tonovi, zatamnjene i mračne slike kao opomene i sjećanje izbljedjelo od tmurnog vremena i ljudskog zaborava. Ovdje objavljujemo 16 pjesama za koje smatramo da mogu biti putokaz ili smjer za ulazak u pjesničku radionicu Jusufa Trbića i razumijevanje poruka iskazanih u njegovim oporim pjesničkim slikama.

EDITORIAL NOTE:

This is a small selection of the poetry of Jusuf Trbić, who is better known to our public as a publicist than a poet. Four of his books of poetry stand out among sixteen published books, in which the main motif is war and the consequences of war – more specifically in the wider area of his native Bijeljina. When it comes to poetic genres, these poems could be classified as patriotic and reflective (contemplative) poems, and in terms of shape and form these are, along sonnets, more or less free style stanzas marked by sad and elegiac tones, with bleak and dark images as reminders and memories already faded by dark times and human forgetfulness. Sixteen poems are published here, as these can be seen as a direction or guide for entering the poetical workshop of Jusuf Trbić, and understanding the messages expressed in his strong poetic images.

Bošnjak

Odoše dobri dani ko da ih nije bilo
 I opet buknu tama koja na tebe vreba
 Od kad ti ime pamte A ono što se snilo
 Potonu ko kamen u crnu močvaru neba
 I skoči noć iz vode ko srna uplašena
 Na leđa mrak ti sjedne Zaurla vuk iz čela
 I ljuljnu visina sa krošnje očinjih zjena
 U tvrđavu straha u provaliju tijela
 U gustoj smoli dana tvoje ime se boji
 Jer ponovo dolazi doba koje te svodi
 Na ništa Ko da te nema ko da ne postojiš
 Tvoj je vječiti zatvor tvoja sopstvena koža
 I moraš opet ići putem koji te vodi
 U ponore krvi Niz hladnu oštricu noža

Ako prođe

salihu Osmanoviću
 U tvom životu ničega novog nema
 Putem krvi gazi kiša
 Sitnim koracima
 S ledine jeseni zadnje ptice snova
 Uranjaju u nebo
 Kao puščana zrna
 U zoru malj neba u čelo te bije
 . U suton jeza podiže mrak
 Noću šuma u tebi
 Drvosječe sanja
 Ti se samo na čekanje naslanjaš
 Kad dlan nad oči staviš
 Vidiš prostor koji se topi
 Vidiš kuću koja na tebe čeka
 I samo u čekanju postoji
 I vidiš avliju
 I orah u avliji
 I toplu zemlju
 I grobove kao somune
 Po njima travu ugaženu
 I suho lišće uspomena
 Kraj prozora stojiš i gledaš
 Ranjeni svemir
 Na žednu se vodu ruši

I prašina umorna pada
 Na pusta godišnja doba
 Žubori davna voda
 I pjeva glasom velikim i lijepim
 Ti šutiš i čekaš
 I u tom čekanju živiš
 A sve se nadaš da jednom će biti bolje
 Biće sigurno bolje
 Kad sve ovo prođe
 Ako prođe

Umiru stari Bijeljinci

Umiru stari Bijeljinci
 Na svim stranama svijeta
 Sa očima punim leda
 Zagledani u doba nepomično
 Kad je mrak bio svjetlost
 A ne sjenka u svjetlu
 U moru neznanih lica utopljeni
 U olovu jezika čudnovatih
 Umiru vrteći se u krug
 Kao muhe bez krila
 Umiru stari Bijeljinci
 Nevini poput zvijezda
 I s njima nestaju životi nepregledni
 Nestaju vijekovi nestaju kontinenti
 Njihova kuća sad je od neba prostranija
 Oni su praznina u koju se
 Sve oko njih strovaljuje
 Umiru stari Bijeljinci u sebe zazidani
 Raste pod zemljom njihov grad
 Zarastaju mu rane
 Umiru uporno i strpljivo
 Ne mareći za zakone i običaje
 Za pravila službe i popise stanovništva
 Umiru vjerujući svojoj smrti
 Kao što slijepci vjeruju tmini
 Umiru stari Bijeljinci
 Na svim stranama svijeta
 Umiru lako kao što umire osmijeh
 Pa onda putuju upakovani nježno
 Putuju preko brda i dolina
 Preko mora i oblaka
 Putuju neumorno da se vrate tamo

Odakle nikada nisu ni otišli

Put u zavičaj

Stekao si svega i svačega
Imetak golem u oči ne može da stane
Al vrijeme neko čudno došlo pa ne znaš
Kud ode ona stroga zvijezda što vodila je
Tvoje srce i tvoj život premjeravala
Sopstvena ti koža postala tamnica
Meso ponor mraka bez dna
Krv ti lampa koja se u potiljku gasi
Nož pod grlom amajlija
Rukama više nebo ne pridržavaš
Uboga noć se na tvoje ćutanje naslanja
Usta su ti otvorena rana
Na bedemima obrva orlovi kljunove oštre
Nezasiti ponedjeljak buđenje ti jede
I san u kojem sve je još nedovršeno
U tom snu ti se u sjenku pretvaraš
I kao sjenka u zavičaj krećeš
Bez ruku i nogu bez utrobe i vida
I svoju glavu pod pazuhom nosiš

Pismo Zbignjevu Herbertu

Dobro ste čuli pane
Završilo se kako se završilo
Zakopali smo sjekire puške
Krvave glasove i nakit bola
Zakopali ranjenu jabuku svjetla
Krilato drveće i lešinu sjećanja
I sve riječi koje gore
Duboko u gluha njedra zemlje
Oprostili smo im naše zaklane
živote
Naše silovane sudbine naše
suze
I sve što više nije naše
I mrtve I njih smo im oprostili
Jer suviše su oni mrtvi
Da bi nam zamjerili

Dobro je to rješenje kažu
Sad uživamo u miru
Ručamo i večeramo s njima
Pijemo opora pića s njima
I nedeljom zajedno u park
izađemo
Na klupama sjedimo
I sa smiješkom gledamo
Na spokojnoj travi
Naša djeca i njihova djeca
Igraju se rata

Nedjeljna šetnja

nedjelja Zeleni vazduh ljeta
Grad okreće lice ka nebu
Sunce se izležava
Na njegovim ulicama
Narod izveo sebe u šetnju
Šetaju novi i stari građani
Lijepo upakovane dame
I djeca razigrana
I naše ubice šetaju
Koracima lakim i odmjerenim
Mi na uglovima ulica čekamo
Hoće li nas neko primijetiti
Čekamo kamen iz visine
Kap nebesku
Da udari u naša čela
Da razbije našu tišinu
Da pokrene naše olovne noge
Šetaju ubice
Pored nas zastanu
U našim se očima ogledaju
Poprave frizuru
Namjeste ramena
Zategnu lica i kravate
Nasmiješe se zadovoljno
Pa idu dalje
Pravednim korakom

Molitva prognanih

sve nam uzmi Milostivi

Uzmi nam najprije oči
 Da se ne osvrćemo i ne gledamo
 Ono što ostaje Uzmi nam ruke
 Da ne mašemo planinama pticama
 i zvijezdama
 Koje putuju Uzmi nam glas To je jedini
 Zavičaj koji nam je preostao
 Uzmi onda i noge
 Jer ne znaju gdje da nas odnesu
 Uzmi nam sve rane sve ljubavi
 sve tuge i radosti
 I sva naša lica I sve livade naših života
 I želje nam uzmi Njih naročito
 I sjenku nam uzmi da ništa nas ne prati
 Na strmom putu spasonosnog umiranja
 Uzmi najzad i sjećanje i skloni ga
 u najdublji
 Kutak svog nemjerljivog ponora
 Ne ostavi ni crno ispod nokata
 Sve nam uzmi
 Ti koji nikada ne vraćaš
 Ono što nam oduzimaš

Moj grad

umorno nebo trošno
 Temelji mu popuštaju
 Umorna zemlja
 Umorni ljudi
 U podrumu suza
 Kreće posljednji uzdah
 Kroz kosti putuje
 U sluhu izvore zatvara
 Daleko je moj grad
 Njemu se više ne može vjerovati
 Niz njegove ulice spotiču se tuđi dani
 I tuđe godine klecaju
 Gladna tišina u parku mreže razapinje
 Na trgu posljednja predstava
 U mrtvom Bogu prazni se svemir vrti
 Moj grad danas na nebu trune
 Njegovo vrijeme u kap kiše stane
 On je most od bola do bola
 On je krik nad rijekom
 S njim se moja krv ruši

I voda leševe odnosi
 Očiju beskrajnih i lijepih
 Daleko je moj grad
 Tamo nam
 Prijatelj svakog jutra iznova
 Nož u leđa zabija
 I nevinim plamenom naše kuće gore
 Daleko je moj grad i ključ srca
 Njegove kapije više ne otvara

Logorska pjesma

živjeli smo kako smo mogli
 I koliko smo smjeli
 Bog to dobro zna
 Sad smo na kraju svijeta
 Bodljikava žica kroz našu krv protiče
 Planina smisla opustjela je sasvim
 Ona spušta rešetke na vratima
 I s našeg tamnog srca bere
 Posljednju ružu svjetla
 Niz pustoš vremena vjetar
 Češlja smrznute snove
 I naše oči koje se boje sebe
 Umrijeti nije teško
 Teže je ne vidjeti lice smrti
 Ne znati joj ni ime ni oblik
 Najteže je ne naći svoju sopstvenu smrt
 Ko u tuđi mezar legne
 Moraće još jednom umrijeti
 Ko ostane hoće li ikad moći zapjevati
 Gledamo jedni druge
 Mi smo rijeka koja se u sebe uliva
 Mi smo krvava rana noći Mi smo noć
 Koja se kroz kožu širi
 Dok nebo radosno grli ptice
 Iznad logora u Batkoviću

Umiru riječi

mi smo narod odbjegao od svakojakih čuda
 Narod što sahranio je pamćenje u sebi
 U nevini prostor na tuđe vrijeme naslonjen
 U nama se tuđe smrti produžavaju

I tuđi gradovi cvjetaju kao gorde bolesti
 Krvari vazduh u zjenicama i mlade zvijezde
 U našem posljednjem snu umiru kao jesenji
 leptiri
 Granice naše krvi ispunjene su prazninom
 Traže nas po svijetu riječi ispisane tišinom
 Tumaraju za nama kroz vijekove obrasle
 mahovinom
 Kroz močvarne snove u kojima izgubismo
 sebe
 Riječi u kojima noć svoje hramove zida
 Riječi što u sebi kriju opise konačnog sloma
 Svih naših blijedih dimenzija svih naših
 vjernosti
 Tijesni su nam životi i usko nebo u koracima
 Slijepim smo prstima u ruševine sunca
 zagledani
 I ne vidimo kako nas sopstvena usta grizu
 Dok padamo kao kamen u ponor riječi
 neizgovorenih
 Tope se naša imena gluha i naše mrke duše
 Pjevaju opojno rane na tijelima što nekad
 Bijahu plamen a sad su samo sjenke
 Umiru riječi iz kojih smo nekad nicali ko
 trava
 Mi smo narod što sahranio je pamćenje u
 knjigu
 Koju Božji prsti nikad više neće prelistati

Grad ni na nebu ni na zemlji

tvoj grad nije više ni na nebu ni na zemlji
 On stanuje u Nigdje i širi se u Ništa
 On gost je samom sebi i odavno već
 Ne zna da je izašao iz sopstvenog imena
 Tvoj grad je ostrvo potonulo U njegove
 prozore
 Kucaju ribe snova U njegovom oku tišina zri
 Tvoj grad je glatka i jasna rečenica
 U buci kojom se opijaju narodi i kontinenti
 Tvoj grad je prašina dim varljiva pustoš
 ogledala

Ptičije plavetnilo izdiše u njegovom tamnom
 sluhu
 Sjećanje na njega je tvrdo i ne vidi mu se
 korijen
 Pamtiš ga kao što kamen pamti šapat okeana
 Tvoj grad je predio tišine usred Božije riječi
 Koju niko nije sagledao od jednog do drugog
 kraja
 U njegovim podrumima ječi rasporeno nebo
 I usta ti puni oporim ukusom pijeska
 Tvoj grad oduzima sebi nekadašnju visinu
 I gnijezdo svija trošno u šumi tvoga srca
 Njegovo lice smanjuje se u tvojoj ruci
 Njegovi prsti od vjetrova te brane
 Na kapije tvog grada jednako varvari kucaju
 Ne prestaje da lista ponor njihove žeđi
 Ne gasi se smrt u njihovim očima
 I ne posustaje nož u njihovoj ruci

Jutro na obali

mršavo nedjeljno jutro
 Na pustoj obali sjedim
 Sa očima punim tišine
 Nijemo je more i gorko
 Od sopstvenog sjećanja
 U providnom nebu
 Ptice ključaju prazninu
 Ovdje sam stao i ostao
 Zemlji pod grlom
 Daljini pod pazuhom
 Jer više nema puta
 Ni na jednu stranu svijeta
 I više nema gdje da se ode
 Umorna zvijer života
 Na kraju snaga puzi
 Po konopcu između dva bezdana
 Tankom stazom krvi
 Dok lovci joj za vratom dišu
 A tamo gdje mene nema
 Tamo je zavičaj čije ime
 Ne umijem više izgovoriti
 Tamo je srce koje svake noći
 Iznova odgoneta
 Pred čijom će se kapijom

Ovoga puta
 Koraci dželata zaustaviti
 Tamo moja kuća na mene čeka
 Stub dima se
 Iznad dimnjaka
 Kida
 Ptice s krova
 Ukoso padaju
 U dubinu
 I lišće breze
 Kraj moga mezara
 Drhti

Pjesma o obnovi Atik džamije u Bijeljini

Vidimo i mi jadni
 Što obdan ruke sastave
 To obnoć mrak izjede
 Reče nam Sadik bimbaša
 Vjerujte da je ima
 I nje će opet biti
 Nek svako po kamen donese
 Jednu riječ izusti
 Jedan uzdah daruje
 Nek svako iz svoga mezara
 Po jednu trunku vjere
 Zrno bola Kaplju snova
 Nek svako pogleda okom
 Nek svako otvori sluhom
 Pa će munara nići
 Ko krilo živog meleka
 Da našu samoću brani
 Da našu tišinu čuva

Pjesma iz tuđine

tamnim hodom oko svog sjećanja kružim
 Kao spora zemlja oko svoje noći

Licu svom nad vodom ne umijem doći
 Nit umijem više srcu svom da služim
 Ni vjernoj krvi što se nastavlja u krik
 U mrak me već vode slijepi konji sna
 Tiho se topi mutni bakar godina
 Dok tumačim zemlji svoj konačni oblik
 Bolno sam svjetlo u grlu crne vode
 Ptica bez krila u tamnici slobode
 Sopstvena sjenka za grlo me hvata
 Hoće li opet u neko gluho doba
 Ko smrtni poziv iz tuđeg mračnog groba
 Zlokobna ruka tući u moja vrata

Prognanici svome gradu

Svuda si gdje ne treba da budeš
 Na pučini mora koje putuje bez cilja
 U dahu slijepe planine
 U vodi odlaska
 Svuda
 Samo te ovdje nema
 Kao životinja besmisla kroz našu krv
 Protječeš
 Ti si ptica daljine
 Kamen u oku
 Gorka riječ koja nam usta razvaljuje
 A bili smo s tobom kad su svilu
 Tvojih sjajnih godina
 Raznijeli na kopljima jahači čija lica
 Bijahu bezgranična
 Njihov ubistveni galop
 Svakog nas jutra uspravlja
 Dok ti
 Upornošću mrtvaca
 Mezar pod našim čelima kopaš
 A sat tvoga srca iz dana u dan
 Našu ponoć otkucava